

**O‘ZBEKISTONDA ISLOMIY BANKCHILIKNI
RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY
ASOSLARI: XALQARO TAJRIBA VA MILLIY MODEL**

Vaxobova Dilnoza Bobir qizi

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti

Namangan filiali

Xalqaro iqtisodiy munosabatlar yo‘nalishi

4-kurs talabasi

Iqtisodiyot kafedrası v.b. dotsenti. PhD

Turg’unmirzayev Azmiddin

ORG-ID: 0009-0007-2579-2410

WoS ID: PSL-6110-2026

A.Turgunmirzayev@kiut.uz

Annotatsiya. Maqolada O‘zbekistonda islomiy bankchilikni rivojlantirishning institutsional va iqtisodiy asoslari 2026-yilda qabul qilingan O‘RQ-1126-son Qonun misolida tahlil qilinadi. Yangi institutsional iqtisodiyot nazariyasi asosida Malayziya, Turkiya, Qozog‘iston va Buyuk Britaniya tajribasi beshta institutsional blok bo‘yicha qiyoslandi. Natijalar islomiy bankchilikning bozor ulushi qonunning o‘zi bilan emas, huquqiy aniqlik, soliq neytralligi, shariat boshqaruvi, likvidlik infratuzilmasi va talab omillarining bir-birini to‘ldirishi bilan belgilanishini ko‘rsatdi. O‘zbekistonda soliq va shariat boshqaruvi bloklari shakllangan, biroq likvidlik vositalari va

sukukning qonuniy asosi hali yaratilmagan. Muallif uch bosqichli gibridd milliy modelni taklif etadi.

Kalit soʻzlar: islomiy bankchilik, islomiy darcha, institutsional komplementarlik, shariat boshqaruvi, soliq neytralligi, likvidlik, sukuk, moliyaviy inklyuziya.

Аннотация. В статье анализируются институциональные и экономические основы развития исламского банкинга в Узбекистане на примере Закона № ЗРУ-1126, принятого в 2026 году. На основе новой институциональной экономической теории опыт Малайзии, Турции, Казахстана и Великобритании сопоставлен по пяти институциональным блокам. Результаты показывают, что рыночная доля исламского банкинга определяется не самим законом, а взаимодополняемостью правовой определённости, налоговой нейтральности, шариатского управления, инфраструктуры ликвидности и факторов спроса. В Узбекистане сформированы налоговый блок и блок шариатского управления, однако инструменты управления ликвидностью и правовая основа сукук пока отсутствуют. Автор предлагает трёхэтапную гибридную национальную модель.

Ключевые слова: исламский бандинг, исламское окно, институциональная комплементарность, шариатское управление, налоговая нейтральность, ликвидность, сукук, финансовая доступность.

Abstract. The article examines the institutional and economic foundations of Islamic banking in Uzbekistan, focusing on Law No. LRU-1126 adopted in 2026. Drawing on new institutional economics, it compares the experience of Malaysia, Türkiye, Kazakhstan and the United Kingdom across five institutional blocks. The results show that the market share of Islamic banking depends less on the law itself than on the complementarity of

legal certainty, tax neutrality, Shariah governance, liquidity infrastructure and demand-side factors. In Uzbekistan the tax and Shariah governance blocks are in place, while liquidity management instruments and a legal basis for sukuk are still missing. The author proposes a three-stage hybrid national model.

Keywords: Islamic banking, Islamic window, institutional complementarity, Shariah governance, tax neutrality, liquidity, sukuk, financial inclusion.

KIRISH

Islomiy moliya bugun o‘z standartlari, nazorat organlari va kapital bozoriga ega bo‘lgan jahon moliya tizimining alohida tarmog‘iga aylangan. Islomiy moliyaviy xizmatlar kengashi (IFSB) ma’lumotlariga ko‘ra, tarmoqning global aktivlari 2025-yilda qariyb 4,4 trln AQSH dollariga yetib, bir yilda 13,4 foizga o‘sgan; bu hajmning taxminan 70 foizi bank segmentiga to‘g‘ri keladi, muomaladagi sukuklar qiymati esa ilk bor 1 trln dollardan oshgan [1].

O‘zbekistonda birinchi amaliy qadam 2022-yilda qabul qilingan O‘RQ-765-son Qonun bo‘ldi: u mikromoliya tashkilotlariga islomiy tamoyillar asosida xizmat ko‘rsatish imkonini berdi [2]. Hal qiluvchi burilish esa 2026-yil 27-martda imzolangan O‘RQ-1126-son Qonun bilan yuz berdi. Hujjat Fuqarolik va Soliq kodekslariga hamda yettita qonunga o‘zgartishlar kiritib, islomiy bank faoliyatini an’anaviy bankchilik bilan yonma-yon yuritiladigan, alohida litsenziyalanadigan faoliyat sifatida belgiladi [3]. Qonun iyun oyi oxirida kuchga kirdi, 2026-yil 23-oktabrda esa Markaziy bank birinchi islomiy bank litsenziyasini “Open bank” aksiyadorlik jamiyatiga berdi [4].

Biroq qonun qabul qilinishi bozor shakllanganini anglatmaydi. Qozog‘iston islomiy banklarga oid normalarni MDH davlatlari orasida birinchi bo‘lib 2009-yilda joriy etgan bo‘lsa-da, oradan o‘n olti yil o‘tib

islomiy moliyaning bank aktivlaridagi ulushi 0,5 foizga ham yetmagan [5]. O‘zbekistonga oid tadqiqotlarda huquqiy to‘siqlar [6], talab va taklif salohiyati [7] hamda sukukka bo‘lgan talab omillari [8] o‘rganilgan, ammo ular yangi qonundan oldin yozilgan. Qonun qabul qilinganidan keyingi institutsional holatni xalqaro tajriba bilan tizimli taqqoslagan ish hozircha yo‘q.

Tadqiqotning maqsadi — O‘zbekistonda islomiy bankchilikni rivojlantirishning institutsional va iqtisodiy asoslarini xalqaro tajriba bilan qiyosiy baholash va milliy rivojlanish modelini asoslashdan iborat. Ishchi gipotezaga ko‘ra, islomiy bankchilikning bank tizimidagi ulushi huquqiy aniqlik, soliq neytralligi, shariat boshqaruvi, likvidlik infratuzilmasi va talab omillari birgalikda shakllangandagina barqaror o‘sadi, ulardan birining yetishmasligi esa qolganlarining samarasini keskin pasaytiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqotning nazariy asosini yangi institutsional iqtisodiyot tashkil etadi. D. North rasmiy qoidalar bilan norasmiy cheklovlar (urf-odat, e‘tiqod, axloqiy me‘yorlar) o‘rtasidagi nomuvofiqlik tranzaksiya xarajatlarini oshirishini ko‘rsatgan [9]. O. Williamson esa institutlarni ijtimoiy-madaniy ildizlardan boshqaruv tuzilmalarigacha bo‘lgan to‘rt darajada tahlil qilishni taklif etgan [10]. Shu nuqtayi nazardan, aholining bir qismida foizli munosabatlarga nisbatan mavjud norasmiy cheklov rasmiy moliya tizimida aks etmasa, jamg‘armalar bank tizimidan tashqarida qoladi. Islomiy bank faoliyatini tartibga solish esa ana shu tafovutni qisqartiruvchi institutsional moslashuv sifatida qaralishi mumkin.

T. Beck va hammualliflar islomiy banklarning xarajatlar samaradorligi pastroq, kapitallashuvi va aktivlar sifati esa yuqoriroq ekanini aniqlagan [11]. M. Čihák va H. Hesse kichik islomiy banklar kichik an‘anaviy banklardan

mustahkamroq, yirik islomiy banklar esa yirik an'anaviy banklardan zaifroq ekanini ko'rsatgan [12].

P. Imam va K. Kpodar islomiy bankchilik, ulushi kichik bo'lsa-da, iqtisodiy o'sish bilan ijobiy bog'liq ekanini aniqlagan [13]. A. Demirgüç-Kunt, L. Klapper va D. Randall musulmon kattalarning rasmiy hisobvaraqqaga bo'lish ehtimoli pastroq ekanini, biroq islomiy moliya endi shakllanayotgan besh mamlakatda respondentlar shariatga muvofiq mahsulotlarga moyillik bildirsa-da, ulardan amalda kam foydalanishini aniqlagan [14]: so'rovnomadagi talab o'z-o'zidan real mijozlar oqimiga aylanmaydi. Xalqaro valyuta jamg'armasi mutaxassislari esa islomiy bankchilikni joriy etish shartlari sifatida huquqiy-prudensial bazani, soliq neytralligini, shariat boshqaruvini va likvidlikni boshqarish vositalarini ko'rsatgan [15]. Bu ro'yxat maqoladagi tahlil ramkasiga asos qilib olindi.

O'zbekiston bo'yicha eng keng qamrovli so'rovnomani BMT Taraqqiyot dasturi buyurtmasiga ko'ra J. Imamnazarov o'tkazgan: unda 4937 jismoniy shaxs, 2235 tadbirkorlik subyekti va 27 bank ishtirok etgan [16]. A. Asadov va I. Turaboev qonungacha bo'lgan asosiy to'siqlarni — banklarga savdo faoliyati taqiqlanganini, murobaha bitimlarida qo'shilgan qiymat solig'i ikki marta undirilishini va sukuk qimmatli qog'oz sifatida tan olinmaganini aniqlagan [6]. Sh. Umarov va hammualliflar ipotekada ulushli moliyalashtirishni istiqbolli yo'nalish deb topgan [7], A. Asadov esa sukukka bo'lgan talabga bilim va investitsiya tajribasi ijobiy ta'sir qilishini ko'rsatgan [8].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda qiyosiy-institutsional tahlil, normativ-huquqiy hujjatlarning kontent-tahlili hamda ikkilamchi statistik ma'lumotlarni nisbiy ko'rsatkichlar orqali tahlil qilish usullari qo'llanildi. Qiyoslash uchun to'rt model tanlandi:

Malayziya (yetuk ikki tizimli model), Turkiya (dunyoviy davlatdagi ishtirok banklari), Qozog‘iston (O‘zbekistonga eng yaqin postsovet modeli) va Buyuk Britaniya (soliq neytralligiga tayangan model).

Tahlil ramkasi beshta blokdan iborat: 1) huquqiy aniqlik; 2) soliq neytralligi; 3) shariat boshqaruvi; 4) prudensial va bozor infratuzilmasi (likvidlik vositalari, omonatlarni kafolatlash, sukuk); 5) talab va inson kapitali. Har bir blok “shakllangan”, “qisman shakllangan” yoki “shakllanmagan” deb baholandi. Ma’lumotlar 2020-yildan 2026-yil oktabrigacha bo‘lgan davrni qamrab oladi; manbalar — IFSB, Global Findex [17], markaziy banklar ma’lumotlari va qonun hujjatlari. Islomiy banklarning balans ma’lumotlari hali mavjud emasligi sababli ekonometrik baholash o‘rniga institutsional baholash va ssenariy hisob-kitoblari qo‘llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Xalqaro tajriba. Malayziya islomiy bankchilikni 1983-yilda boshlagan, 2013-yilda esa Islomiy moliyaviy xizmatlar to‘g‘risidagi qonun bilan sohani yagona tizimga keltirgan. Modelning asosiy jihat — Markaziy bank huzuridagi Shariat maslahat kengashi qarorlarining sudlar va hakamlik sudlari uchun majburiyligi [18]. Natijada 2025-yilda islomiy moliyalashtirish mamlakatdagi jami moliyalashtirishning 48 foizini, takaful bo‘yicha qamrov esa 24,5 foizni tashkil etgan [19].

Turkiyada ishtirok banklari 2005-yildan umumiy bank qonuni doirasida tartibga solinadi, 2015-yildan esa davlat ishtirokidagi ishtirok banklari tuzila boshlandi. Ularning aktivlardagi ulushini 2025-yilga qadar 15 foizga yetkazish maqsad qilingan edi [20], biroq amalda bu ko‘rsatkich 2025-yilda 9,2 foiz bo‘ldi [21]. Davlat ishtiroki o‘rishni tezlashtirgan, ammo maqsadga yetkazmagan.

Qozog‘istonda 2009-yildan faqat to‘laqonli islomiy bank shakli ruxsat etilgan va 2025-yil oxirida bor-yo‘g‘i uchta islomiy bank faoliyat yuritgan. 2025-yil dekabrda qabul qilingan yangi bank qonuni an‘anaviy banklarga “islomiy darcha” ochishga ruxsat berdi [5].

Buyuk Britaniya tajribasi dunyoviy davlatda islomiy moliyani mahsulot neytralligi tamoyili asosida integratsiya qilish mumkinligini ko‘rsatadi: islomiy ipotekada mulkning ikki marta o‘tkazilishidan kelib chiqadigan qo‘shimcha soliq yuki qonunchilik tuzatishlari bilan bartaraf etilgan, 2014-yilda esa hukumat 200 mln funt sterlinglik suveren sukuk chiqargan [22].

O‘zbekistonning institutsional tayyorgarligi. Huquqiy blok bo‘yicha O‘RQ-1126-son Qonun “islomiy bank faoliyati”, “islomiy moliya standartlari” va “investitsiyaviy omonat” tushunchalarini kiritdi, “Banklar va bank faoliyati to‘g‘risida”gi Qonunning 5¹-moddasida esa oltita operatsiya — muzoraba, vakola, murobaha, salam, mushoraka va ijarani belgiladi [3]. Fuqarolik kodeksidagi omonat ta‘rifi foizsiz omonatlarni ham qamrab oladigan qilib kengaytirildi, bozorga kirishning uch yo‘li — yangi islomiy bank tashkil etish, an‘anaviy bankda islomiy darcha ochish va bankni to‘liq qayta tashkil etish nazarda tutildi [23]. Biroq Islomiy moliya kengashi xulosalarining sudlardagi maqomi aniq emas: ular majburiy hujjat emas, balki ekspert fikri sifatida baholanishi ehtimoli yuqori [23]. Shu sababli huquqiy blok qisman shakllangan deb baholandi.

Soliq blokida murobaha ustamasi, ijara to‘lovlari va islomiy qimmatli qog‘ozlar bilan operatsiyalar qo‘shilgan qiymat solig‘idan, investitsiyaviy omonatlar bo‘yicha daromad esa jismoniy shaxslar daromad solig‘idan ozod qilindi [23]. Bu avvalgi tadqiqotlarda ko‘rsatilgan ikki tomonlama soliqqa tortish muammosini asosan hal qiladi [6], shu sababli blok shakllangan deb baholandi.

Shariat boshqaruvi markazlashgan tamoyil asosida qurildi. Markaziy bank huzuridagi besh a'zoli Islomiy moliya kengashining to'rt a'zosi O'zbekiston musulmonlari idorasi huzuridagi Fatvo markazi mutaxassislari, biri esa moliya sohasi eksperti; 2027-yil 1-iyuldan barcha a'zolar AAOIFI sertifikatiga ega bo'lishi shart, har bir bankda esa ichki kengash tuzilishi majburiy [24]. Blok shakllangan, ammo kengash xulosalarining yuridik kuchi huquqiy blokda noaniqlikka bog'liq bo'lib qolmoqda.

Prudensial va bozor infratuzilmasi eng zaif bo'g'in hisoblanadi. Omonatlarni kafolatlash tizimi investitsiyaviy omonatlarga tatbiq etildi, islomiy va an'anaviy mablag'larni to'liq ajratish talabi o'rnatildi. Biroq islomiy banklararo bozor ham, Markaziy bankning shariatga muvofiq likvidlik vositalari ham hozircha yo'q, "Qimmatli qog'ozlar bozori to'g'risida"gi Qonun esa islomiy qimmatli qog'ozlarni tan olmaydi [23]. Blok qisman shakllangan deb baholandi.

Talab blokida: 2024-yilda O'zbekistonda kattalarning 56 foizi hisobvaraqqa ega bo'lgan, jahonda esa bu ko'rsatkich 79 foiz [17]. BMT Taraqqiyot dasturi so'rovida jismoniy shaxslarning 68 foizi va tadbirkorlarning 60 foizi bank kreditidan foydalanmasligini, mos ravishda 75 va 61 foizi esa islomiy moliya institutlari xizmatidan foydalanishga tayyorligini bildirgan [16]. Mutaxassislar tanqisligi sababli blok qisman shakllangan.

Iqtisodiy asoslar va bozor salohiyati. 2026-yilning birinchi choragida mikromoliya tashkilotlari 11,2 mlrd so'mlik islomiy moliyalashtirish ajratgan, bu o'tgan yilning mos davridagi 1,4 mlrd so'mdan qariyb sakkiz barobar ko'p. Portfelning 69 foizi murobaha, 19 foizi muzoraba, 12 foizi ijaraga to'g'ri kelgan, hajmning 94 foizi esa Toshkent shahrida jamlangan [25]. Shu chorakda mikromoliya tashkilotlari jami 11,2 trln so'm, barcha kredit tashkilotlari esa 35,8 trln so'mlik mikromoliya xizmatlari ko'rsatgan [26].

Demak, islomiy segmentning ulushi mos ravishda 0,1 va 0,03 foizni tashkil etadi (muallif hisob-kitobi). Bildirilgan talab bilan real hajm o'rtasidagi bu tafovutni, fikrimizcha, taklif cheklovi izohlaydi: nobank kredit tashkilotlari omonat jalb qila olmaydi [2].

Bank tizimining resurs bazasi esa ancha keng: 2026-yil 1-sentabr holatiga aktivlar 1025,8 trln so'm (86,1 mlrd AQSH dollari)ga yetib, bir yilda 19 foizga oshgan [27]; 1-iyun holatiga aktivlarning 62,7 foizi davlat ulushi mavjud banklarga to'g'ri kelgan [28]. Hukumat 2026-yilda kamida bitta islomiy darcha ochish, 2030-yilgacha ikkita to'laqonli islomiy bank tashkil etish va taxminan 1 mlrd dollar investitsiya hamda omonat jalb qilishni mo'ljallagan [29]. Hisob-kitoblarimizga ko'ra, bu summa bank tizimi joriy aktivlarining 1,2 foiziga teng. Agar islomiy segment Qozog'iston darajasida (0,5 foiz) qolsa, joriy aktivlar bo'yicha bu 0,43 mlrd dollarni, 2 foizli ulushda esa 1,7 mlrd dollarni anglatadi. Mintaqaviy prognozga ko'ra, Markaziy Osiyoda islomiy bank aktivlari 2033-yilga borib 6,3 mlrd dollarga yetishi mumkin [30].

MUHOKAMA

Natijalar ishchi gipotezani tasdiqlaydi: faqat to'laqonli bank modeliga tayangan Qozog'istonda tarmoq kichik qoldi, bloklari bir-birini to'ldirgan Malayziyada esa islomiy moliyalashtirish jami hajmning qariyb yarmiga yetdi. O'zbekiston bu saboqlarni hisobga olgan: qonun boshidanoq islomiy darcha va to'laqonli bank modellarini birga nazarda tutadi, soliq neytralligini esa bir yo'la joriy etib, "kech boshlovchi ustunligi"dan foydalanadi.

Shunga qaramay, uch xavf mavjud. Birinchisi — likvidlik: islomiy darcha mablag'lari an'anaviy resurslardan ajratilgan, ammo ularni joylashtirish uchun shariatga muvofiq qisqa muddatli vositalar yo'q. IFSB ham yangi bozorlardagi islomiy banklar mos qisqa muddatli likvidlik

vositalari tanqis ekanini qayd etadi [1]. Ikkinchisi — sud amaliyoti: Malayziyada shariat kengashi qarorlarining majburiyligi nizolar natijasini oldindan bashorat qilish imkonini bergan [18], O‘zbekistonda esa bunday norma ham, Oliy sud Plenumining tegishli tushuntirishlari ham yo‘q. Uchinchi — mahsulotlar tarkibi: murobahaning ustunligi (69 foiz) yangi bozorlar uchun tabiiy, biroq mijozlar islomiy mahsulotni “nomi o‘zgartirilgan” kredit deb qabul qilsa, ishonch va talab tez susayadi [14].

Birinchi litsenziya aktivlari bank tizimining atigi 0,16 foizini tashkil etuvchi raqamli bank — “Open bank”ka berilgan [28]. Demak, tarmoqning tizimli ahamiyat kasb etishi davlat ulushi mavjud yirik banklarda darchalar ochilishiga bog‘liq.

Tahlil asosida O‘zbekiston uchun uch bosqichli gibrid modelni taklif etamiz. Birinchi bosqich (2022–2026) — mikromoliya orqali sinov va huquqiy bazani yaratish — amalda yakunlandi. Ikkinchi bosqich (2026–2028) bank darajasini qamrab oladi: davlat ulushi mavjud kamida ikki-uch bankda islomiy darcha ochish, Markaziy bankning vakola yoki tovar murobahasi asosidagi likvidlik vositasini joriy etish, milliy islomiy moliya standartlarini qabul qilish va islomiy bank faoliyati bo‘yicha alohida choraklik statistikani e‘lon qilish. Uchinchi bosqich (2028–2030) kapital bozorini qamrab oladi: qimmatli qog‘ozlar to‘g‘risidagi qonunchilikka sukukni kiritish, qisqa muddatli suveren sukuk chiqarish va sug‘urta qonunchiligiga takaful normalarini kiritish. Modelning miqdoriy mezoni sifatida 2030-yilgacha islomiy bankchilik ulushini bank aktivlarining 1,5–2 foiziga yetkazishni taklif etamiz; bu davlat belgilagan 1 mlrd dollarlik mo‘ljalga mos keladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Birinchidan, islomiy bankchilikning bozor ulushi qonunning o‘zi bilan emas, beshta institutsional blokning o‘zaro to‘ldiruvchanligi bilan belgilanadi.

Ikkinchidan, O‘zbekistonda soliq neytralligi va shariat boshqaruvi bloklari shakllangan, huquqiy hamda talab bloklari qisman shakllangan, prudensial-bozor infratuzilmasi esa eng zaif bo‘g‘in bo‘lib qolmoqda. Uchinchidan, islomiy mikromoliyaning ulushi 0,1 foiz atrofida bo‘lgani sababli omonat jalb qila oladigan bank darajasiga o‘tish iqtisodiy jihatdan asoslangan; 1 mlrd dollarlik davlat mo‘ljali esa bank aktivlarining 1,2 foiziga teng va erishsa bo‘ladigan daraja. Ustuvor vazifa sifatida Markaziy bankning shariatga muvofiq likvidlik vositasini joriy etish, Oliy sud Plenumining islomiy shartnomalarga oid tushuntirishlarini qabul qilish va sukukni qonunchilikda tan olishni tavsiya etamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Islamic Financial Services Board. Islamic Financial Services Industry Stability Report 2026. – Kuala Lumpur: IFSB, 2026. – URL: <https://www.ifsb.org>
2. O‘zbekiston Respublikasining “Nobank kredit tashkilotlari va mikromoliyalashtirish faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni, 2022-yil 20-apreldagi O‘RQ-765-son. – URL: <https://lex.uz/docs/-5972411>
3. O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga O‘zbekistonda islomiy bank faoliyatini joriy etishga qaratilgan qo‘shimcha va o‘zgartirishlar kiritish to‘g‘risida”gi Qonuni, 2026-yil 27-martdagi O‘RQ-1126-son. – URL: <https://lex.uz/docs/-8099403>
4. O‘zbekistonda islomiy bank faoliyati uchun ilk litsenziya berildi // Spot.uz. – 2026-yil 26-oktabr. – URL: <https://www.spot.uz/oz/2026/10/26/islamic-bank/>
5. Baker McKenzie. Kazakhstan: New Banking Law Signals Major Reform. – 2026, January. – URL:

<https://www.bakermckenzie.com/en/insight/publications/2026/01/kazakhstan-new-banking-law-signals-major-reform>

6. Asadov A., Turaboev I. Legal Challenges Hindering the Development of Islamic Finance in Uzbekistan // Access to Justice in Eastern Europe. – 2023. – Vol. 6, No. 4. – DOI: [10.33327/AJEE-18-6.4-a000405](https://doi.org/10.33327/AJEE-18-6.4-a000405)

7. Umarov Sh., Tlemsani I., Hashim M.A.M., Matthews R. Implementing Islamic Banking in Uzbekistan // Journal of Islamic Business and Management. – 2024. – Vol. 14, No. 1. – URL: <https://jibm.org/?p=4298>

8. Asadov A. Empirical Analysis of Demand for Sukuk in Uzbekistan // Economies. – 2024. – Vol. 12, No. 8. – Art. 220. – DOI: [10.3390/economies12080220](https://doi.org/10.3390/economies12080220)

9. North D.C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 152 p. – DOI: [10.1017/CBO9780511808678](https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678)

10. Williamson O.E. The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead // Journal of Economic Literature. – 2000. – Vol. 38, No. 3. – P. 595–613. – DOI: [10.1257/jel.38.3.595](https://doi.org/10.1257/jel.38.3.595)

11. Beck T., Demirgüç-Kunt A., Merrouche O. Islamic vs. Conventional Banking: Business Model, Efficiency and Stability // Journal of Banking & Finance. – 2013. – Vol. 37, No. 2. – P. 433–447. – DOI: [10.1016/j.jbankfin.2012.09.016](https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2012.09.016)

12. Čihák M., Hesse H. Islamic Banks and Financial Stability: An Empirical Analysis // Journal of Financial Services Research. – 2010. – Vol. 38, No. 2–3. – P. 95–113. – DOI: [10.1007/s10693-010-0089-0](https://doi.org/10.1007/s10693-010-0089-0)

13. Imam P., Kpodar K. Islamic Banking: Good for Growth? // Economic Modelling. – 2016. – Vol. 59. – P. 387–401. – DOI: [10.1016/j.econmod.2016.08.004](https://doi.org/10.1016/j.econmod.2016.08.004)
14. Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Randall D. Islamic Finance and Financial Inclusion: Measuring Use of and Demand for Formal Financial Services among Muslim Adults // Review of Middle East Economics and Finance. – 2014. – Vol. 10, No. 2. – P. 177–218. – DOI: [10.1515/rmeef-2013-0062](https://doi.org/10.1515/rmeef-2013-0062)
15. Kammer A., Norat M., Piñón M., Prasad A., Towe C., Zeidane Z. Islamic Finance: Opportunities, Challenges, and Policy Options. IMF Staff Discussion Note SDN/15/05. – Washington, DC: IMF, 2015. – DOI: [10.5089/9781498325035.006](https://doi.org/10.5089/9781498325035.006)
16. Imamnazarov J. Landscaping Analysis of Islamic Finance Instruments in Uzbekistan. – Tashkent: UNDP, 2020. – URL: https://files.acquia.undp.org/public/migration/uz/ENG_Landscaping-IF-in-Uzbekistan_final.pdf
17. Klapper L., Singer D., Starita L., Norris A. The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy. – Washington, DC: World Bank, 2025. – DOI: [10.1596/978-1-4648-2204-9](https://doi.org/10.1596/978-1-4648-2204-9)
18. Central Bank of Malaysia Act 2009 (Act 701); Islamic Financial Services Act 2013 (Act 759). – Kuala Lumpur: Bank Negara Malaysia. – URL: <https://www.bnm.gov.my/about-us/legal-framework>
19. Bank Negara Malaysia. Annual Report 2025. – Kuala Lumpur: BNM, 2026. – URL: <https://www.bnm.gov.my/publications/ar2025/ch1d>
20. Participation Banks Association of Turkey (TKBB). Turkish Participation Banking Strategy Document 2015–2025. – Istanbul: TKBB, 2015. – URL:

https://en.tkbb.org.tr/upload/TKBB_Strateji_Belgesi_Ingilizce_2015-2025.pdf

21. Islamic Banks' Market Share in Turkiye Rises to 9.2%: Fitch Ratings // Arab News. – 2026. – URL: <https://www.arabnews.pk/node/2633504>

22. HM Treasury. Government Issues First Islamic Bond. – London, 25 June 2014. – URL: <https://www.gov.uk/government/news/government-issues-first-islamic-bond>

23. Kinstellar. Uzbekistan Introduces a Legislative Framework for Islamic Banking. – 2026, April. – URL: <https://kinstellar.com/news-and-insights/detail/4227/uzbekistan-introduces-a-legislative-framework-for-islamic-banking>

24. Uzbekistan Establishes Islamic Finance Council as New Banking Law Takes Effect // The Times of Central Asia. – 2026, July. – URL: <https://timesca.com/uzbekistan-establishes-islamic-finance-council-as-new-banking-law-takes-effect/>

25. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Islomiy moliyalashtirish xizmatlari sharhi (2026-yil I chorak). – Toshkent, 2026. – URL: <https://cbu.uz/upload/medialibrary/ba2/9xq4n0hhtm3g1x3zn7cweoyivalcs3gr/ISLOMIY-MOLIYALASHTIRISH-XIZMATLARI-SHARHI- 3 .pdf>

26. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Mikromoliya xizmatlari bozori sharhi (2026-yil I chorak yakuni bo‘yicha). – Toshkent, 2026. – URL: https://cbu.uz/upload/iblock/4b6/jyuvdfssr1m5nm71r9phktano1x3950g/Mikromoliya_xizmatlari_bozori_sharhi_2026_yil_I_chorak_yakuni_bo_yicha.pdf

27. O‘zbekiston banklari aktivlari 86,1 mlrd dollardan oshdi // Anhor.uz. – 2026-yil 14-oktabr. – URL: <https://anhor.uz/uzl/iqtisodiyot/ozbekiston-banklari-aktivlari-86-mlrd>

28. O‘zbekiston banklari aktivlari 984,4 trln so‘mga yetdi // UzDaily.uz. – 2026-yil 10-iyul. – URL: <https://www.uzdaily.uz/uz/ozbekiston-banklari-aktivlari-9844-trln-somga-yetdi/>

29. Uzbekistan to Launch Two Full-Fledged Islamic Banks and Attract \$1 Billion by 2030 // Kun.uz. – 2026-yil 26-mart. – URL: <https://kun.uz/en/news/2026/03/26/uzbekistan-to-launch-two-full-fledged-islamic-banks-and-attract-1-billion-by-2030>

30. Eurasian Development Bank, Islamic Development Bank Institute, LSEG. The Future of Islamic Finance in Central Asia. – Almaty: EDB, 2025. – URL: <https://eabr.org/en/analytics/special-reports/the-future-of-islamic-finance-in-central-asia/>

31. Турғунмирзаев, А. (2025). НОВЫЕ ПРОЯВЛЕНИЯ КОНКУРЕНЦИИ В СФЕРЕ СТРАХОВЫХ УСЛУГ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА. Экономическое развитие и анализ, 3(2), 368-376.

32. Турғунмирзаев, А. (2025). ЦИФРОВИЗАЦИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЕГО КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ. Передовая экономика и педагогические технологии, 2(1), 289-297.

33. Турғунмирзаев, А. (2025). НАПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ. Экономическое развитие и анализ, 3(1), 439-446.

34. ТУРҒУНМИРЗАЕВ, А. (2025). СУҒУРТА БОЗОРИНИ РАҚАМЛАШТИРИШ УНИНГ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ

ОШИРИШНИНГ ОМИЛИ СИФАТИДА. ILG‘OR IQTISODIYOT VA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR Учредители: Shafi Science Center Ltd, 2(1), 289-297.

35. Турғунмирзаев, А., & Шамситдинов, М. (2023). Суғурта Компаниялари Рақобатбардошлигини Бошқаришда Рақамли Иқтисодиётнинг Ўрни. *Nashrlar*, 238-241.

36. Turgunimirzayev, A. Directions of the Development Strategy of Insurance Companies in the Digital Economy. *Economic Development and Analysis*, 3(1), 439-446.

37. Turgunmirzaev, A. New Appearances of Competition in the Insurance Services Sector: Theory and Practice. *Economic Development and Analysis*, 3(2), 368-376.

38. Turg‘unmirzayev, A. Digitalization of the Insurance Market as A Factor in Increasing Its Competitiveness. *Advanced Economics and Pedagogical Technologies*, 2(1), 289-297.

39. Turgunmirzaev, A. (2025). Developing Forms of Competition in The Insurance Field: Theory and Practical Aspects. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 6(3), 1083-1090.